

ЖАНРОВІ ТА СТИЛЬОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТВОРУ: МІЖКУЛЬТУРНА ТА ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНА ПЕРСПЕКТИВИ

*Новик Ольга,
доктор філологічних наук, професор,
Бердянський державний педагогічний університет,
noviop@gmail.com*

БІОГРАФІЯ ВИДАТНОЇ ОСОБИ В ТВОРАХ ДЛЯ ДІТЕЙ: ВІД ХУДОЖНЬОЇ БІОГРАФІЇ ДО АРТУБУКУ

Серія абеток-енциклопедій «Від А до Я» у «Видавництві Старого Лева» присвячена життю і творчості видатних осіб української культури. В доступній для широкого загалу формі здійснено подачу цікавих фактів, доповнені ілюстративним матеріалом. Абетки Видавництва Старого Лева цієї серії поєднують документальну складову з художньою. Завдяки книзі-картинці нон-фікшн набуває рис, що здатні зацікавити і дитину, і дорослого читача, отже, кожна книга має двох співавторів: автора інформативного тексту в науково-популярному стилі і художника. Перша книга серії «Шептицький. Від А до Я». Йдеться про постать відомого митрополита Шептицького. Ілюстратори Андрій Лесів і Романа Романишин з творчої майстерні «Аграфка», а текст Галини Терещук. Це видання дало початок серії книг такого типу у вигляді ілюстрованих енциклопедій абеток, присвячених видатним діячам.

Поєднання інформації про життя і творчість видатних українських письменників, композиторів: Тараса Шевченка, Григорія Сковороди, Івана Франка, Ольги Кобилянської та інших здебільшого пов'язане з прагненням видавців приурочити видання до ювілеїв митців, популяризувати їх творчість. Прикметно, що здебільшого авторами таких абеток для родинного читання стали дослідники творчості письменників, які вже написали наукові літературознавчі праці про митців. Проте в артбуках тексти наукові

трансформовано в науково-популярний формат. Кожна з книг містить статті за алфавітом, але кількість сторінок, як і кількість малюнків, різна.

Наприклад, абетки про Тараса Шевченка та Григорія Сковороду написані вченим Леонідом Ушкаловим. Леонід Ушкалов відомий літературознавець, який впорядкував повну академічну збірку творів Григорія Сковороди з коментарями, підготував адаптований для дітей переклад сучасною українською мовою байок Сковороди, написав кілька монографій і багато статей про письменника. Тож логічно, що саме Ушкалов став автором тексту арт-бука про Сковороду. Про Тараса Шевченка у вченого також низка досліджень, зокрема й «Моя шевченківська енциклопедія», де в алфавітному порядку у формі есеїв подано основні поняття, що характеризують Шевченка, його погляди на життя. Отже, беручись до написання абеток «від А до Я», Леонід Ушкалов мусив не просто зібрати інформацію про митців, а продумати, які ж саме гасла будуть найбільш інформативними й цікавими для широкого кола читачів. Художниця А. Стефурак врахувала і те, що Шевченко і сам був художником, окремі елементи картин внесено в оформлення книги.

На одній із презентацій артбука «Шевченко від А до Я» Леонід Ушкалов говорив про те, що текст абетки-енциклопедії про Шевченка було написано за 10 днів. Проте, як зауважив професор, йшов він до цього багато років: «Шевченківські проекти для мене почалися навіть не з «Моєї Шевченківської енциклопедії», а ще раніше: у 2009-му в Харкові була створена серія книг «Знамениті українці», до якої я написав тексти про Тараса Григоровича, Сковороду, Квітку-Основ'яненка, Панаса Мирного... Вже працюючи над енциклопедією, я обрав 800 слів, які характеризують для мене Шевченка. Потім виділив з них 300 основних, що сформували корпус «Моєї Шевченківської енциклопедії». А коли Мар'яна запропонувала написати тексти для «Шевченка від А до Я», мені знову довелося вдатися до селекції й обрати 33 гасла, які створювали б цілісний образ шевченківського світу. Я працював над абеткою-енциклопедією 10 днів, і це були десять днів абсолютного щастя». (Леонід Ушкалов: «Шевченко дивився на світ оком художника. Без цього неможливо

збагнути його поезію» Леонід Ушкалов: «Шевченко дивився на світ оком художника. Без цього неможливо збагнути його поезію» [1]. Тут йдеться як про ґрунтовні праці професора про Тараса Шевченка, такі як «Моя шевченківська енциклопедія», так і про популяризаторську спробу розуміння Шевченка як людини в біографії «Тарас Шевченко» видавництва «Фоліо», яку використовували вчителі на уроках літератури. Проте, арт-бук про творчість Шевченка дає більші можливості зацікавити читача юного віку біографією письменника.

Абетка про Івана Франка з серії «від А до Я» укладена Наталією та Богданом Тихолозами, науковцями, які досліджують життя і творчість митця, а візуалізували ілюстраціями творча майстерня «Аграфка» (Романа Романишин, Андрій Лесів). Прикметно, що Видавництво Старого Лева презентує цю книгу як арт-бук про Івана Франка для дітей (сайт ВСЛ)

Міжмистецька взаємодія при створенні енциклопедій є не тільки наслідком того, що постаті, обрані для абеток, були митцями, наприклад, Шевченко – письменник і художник, Сковорода – письменник, філософ і музикант, Леонтович – композитор і музикант і таке інше. талановите поєднання тексту і ілюстративного матеріалу про різні сфери життя і діяльності наповнюють знання дітей додатковими фоновими знаннями про різні епохи. Художник в артбуках є співавтором, втілює ідею через візуалізацію понять.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ушкалов Л. «Шевченко дивився на світ оком художника. Без цього неможливо збагнути його поезію». URL: <http://starylev.com.ua/news/leonid-ushkalov-shevchenko-dyvyvsya-na-svit-okom-hudozhnyka-bez-cogo-nemozhlyvo-zbagnuty-yogo>).
2. Наталя Тихолоз, Богдан Тихолоз. Франко від А до Я. Київ: Видавництво Старого Лева, 2016. 72 с. URL: <https://starylev.com.ua/franko-vid-do-ya>.